Valnämnden
Valnämndens kansli

Handläggare
Eva Debels
Telefon: 08-50829062

Till
Valnämnden

Uppgifter om möjlig otillbörlig påverkan vid 2026 års val

Remiss från kommunstyrelsen (KS 2026/990)

Valnämnden kanslis förslag till beslut

Valnämnden beslutar följande:

Som svar på remissen om ”Uppgifter om möjlig otillbörlig påverkan vid 2026 års val” hänvisas till kansliets tjänsteutlåtande.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har mottagit en skrivelse angående begäran om extra sammanträde i kommunstyrelsen med anledning av uppgifter om möjlig otillbörlig påverkan vid 2026 års val. Med anledning av denna skrivelse anmodas valnämnden att yttra sig över skrivelsen.

Ärendet

Christofer Fjellner (M), Gulan Avci (L), Jonas Naddebo (C) och Nike Örbrink (KD) har i en skrivelse till kommunstyrelsen anfört att under 2026 års val har det förekommit uppgifter i medier om möjliga former av organiserad eller gruppbaserad påverkan i samband med röstningen. I skrivelsen hänvisas till uppgifter i media som rapporterats från Borlänge och i Svenska Dagbladet den 24 september 2026 om förtidsröstningen i Järvaområdet.

Enligt de återgivna uppgifterna ska röstmottagare ha uppfattat situationer där väljare röstat på samma parti och kryssat samma kandidat efter att ha fått instruktioner av andra personer. Av skrivelsen framgår att uppgifterna har beskrivits som så allvarliga att de väcker frågor om valpåverkan och om enskilda väljares möjlighet att rösta fritt och självständigt. Uppgifterna kring Järva är inte i sig ett fastställt konstaterande av valfusk, men tillsammans med pågående utredning av valfusk i Borlänge bör de anses tillräckligt allvarliga för att inte kunna lämnas utan en saklig prövning.

Valnämnden
Valnämndens kansli

Hantverkargatan 3D
105 35 Stockholm
Telefon 08-50829062
Växel 08-50829000
valnamnden@stockholm.se
start.stockholm

Det framgår vidare av skrivelsen att det är angeläget att Stockholms stad inte avfärdar dylika uppgifter utan att först klarlägga om det finns konkreta omständigheter som bör utredas och att en utredning omgående måste tillsättas samt att den bedrivs rättssäkert och neutralt. Utredningen ska inte utgå ifrån att valfusk har förekommit, utan pröva om det finns underlag för att misstänka att väljare har utsatts för otillbörlig påverkan eller att andra regler för valgenomförandet har överträtts.

Med anledning av vad som nu omskrivs i media finns det fog för att kommunstyrelsen ges i uppdrag att genomföra en utredning av valet i Stockholms stad. Det är rimligt att kommunstyrelsen säkerställer att inkomna incidentrapporter och andra uppgifter från 2026 års val sammanställs och analyseras. Om uppgifter inte har rapporterats genom den ordinarie incidentrapporteringen bör staden undersöka om det beror på att händelser inte har upptäckts, att de har bedömts falla utanför rapporteringsrutinen eller att rutinen inte har varit tillräckligt känd eller tydlig.

Av skrivelsen framgår att kommunstyrelsen föreslås tillsätta en oberoende och extern granskning av de oegentligheter som har framkommit i media i om valet 2026 i Stockholms stad vad gäller otillbörlig påverkan på väljare eller andra avvikelser från föreskriven ordning. Eventuella uppgifter om brott eller allvarliga avvikelser från föreskriven ordning utan dröjsmål ska lämnas vidare till Polismyndigheten och Valmyndigheten i enlighet med gällande regler. Samt att stadsledningskontoret ska efter avslutad utredning återkomma till kommunstyrelsen med förslag på eventuella åtgärder inför kommande val, inklusive eventuella förändringar av utbildning, bemanning, incidentrapportering, information till väljare och samverkan med berörda myndigheter och civilsamhällesaktörer.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av valnämndens kansli.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Enligt vallagen 3 kap. 3 § ska det i varje kommun finnas en valnämnd, som är lokal valmyndighet med ansvar i kommunen för frågor om val. Av det följer att valnämnden ansvarar för att det finns lokaler för röstmottagning och att röstmottagare förordnas av valnämnden.

Det är röstmottagarna som ansvarar för ordningen på röstmottagningsstället. Den som befinner sig i lokalen eller

utrymmet intill ska rätta sig efter de anvisningar som röstmottagarna ger för att röstmottagningen ska kunna genomföras (vallagen 8 kap. 4 §).

Förtidsröstningen

Staden hade vid 2026 års allmänna val 53 förtidsröstningslokaler spridda över hela staden. I dessa lokaler arbetade drygt 470 röstmottagare, bemanningen avgörs utifrån förväntat antal förtidsröstande samt öppettider. Varje röstmottagare lyder under en eller två arbetsledare som ansvarar för några eller flera förtidsröstningslokaler. Arbetsledarna har det dagliga ansvaret för personalen och lokalen. Det är primärt arbetsledarna som har kontakten med kansliet. Kansliet och arbetsledarna har ett nära samarbete och avstämningar görs nästan dagligen. Det är arbetsledarnas ansvar att påtala om det finns behov av ökat antal personal, material m.m.

I varje förtidsröstningslokal förs en dagrapport i vilken röstmottagarna skriver in särskilda händelser. Denna dagrapport är till stöd för kansliet vid eventuella överklaganden. Rapporter om allvarligare incidenter eller händelser sker även muntligen genom telefonsamtal eller fysiska möten mellan kansliet och arbetsledarna. I vallokalen på valdagen förs ett protokoll över röstmottagningen. Vid allvarligare händelser, på valdagen, kontaktar röstmottagarna kansliets informationsgrupp som för vidare informationen till kansliet vid behov. Protokollet lämnas till Länsstyrelsen.

Incidentrapporteringen

En nyhet till det här valet här att Valmyndigheten fått ett samordningsansvar för säkerhetsfrågor, vallagen 16 kap. De har till uppgift att stödja och samordna valmyndigheternas arbete med skydd av val samt analysera och bedöma risker som kan hota valens genomförande. Till stöd för detta har myndigheten tagit fram en obligatorisk incidentrapportering.

Inför och under valen 2026 skulle valadministrationen skyndsamt rapportera incidenter till Valmyndigheten. Det var för att Valmyndigheten skulle kunna skapa en nationell lägesbild som bidrar till att stärka skyddet under valgenomförandet. Det som kan uppfattas som en isolerad händelse kan i själva verket vara en del av en serie av incidenter som tillsammans visar ett mönster.

Valmyndigheten har också enligt uppdrag i regeringens proposition 2024/25:181 tagit fram en möjlighet för allmänheten att rapportera incidenter. Allmänheten kan i verktyget rapportera om fel och

brister i samband med valen 2026. När medborgaren har skickat in en rapport tar Valmyndigheten emot uppgifterna och använder dem för att få en övergripande bild av hur valen genomförs. De agerar inte på anmälan och vidtar inga åtgärder med anledning av den inkomna incidenten. Medborgaren kan också ange i vilken kommun incidenten ägt rum varpå kommunen får en kopia på anmälan. Anmälaren kan välja att vara anonym. Valmyndigheten presenterade sin sista lägesbild den 29 september. Då hade totalt 5 182 rapporter kommit till Valmyndigheten från valadministrationen och 3 379 från allmänheten.

Incidenter

Av Valmyndighetens lägesbild från 12 september framgår att över hälften av rapporterna gäller valsedlar som har flyttats, dolts eller tagits bort ur valsedelsställen. Ungefär en fjärdedel av rapporterna berör röstmottagningen där rapporterna bland annat handlar om felaktig hantering av röster och fel i förtidsröstningen. Den tredje största kategorin rapporter handlar om otillåten påverkan där anhöriga till väljare påverkar eller vill rösta åt väljaren. En del rapporter beskriver att väljare eller medföljande vägrar ha med röstmottagare bakom skärmarna i enlighet med ändringen i vallagen. Rapporter om otillåten propaganda i nära anslutning till eller i lokaler för röstmottagning är också ett vanligt tema i kategorin.

De incidenter som rapporterats från Stockholms stad och som även finns i dagrapporterna följer i stort samma mönster som kommit in till den nationella incidentrapporteringen.

Den, för det här valet, nya nationella incidentrapporteringen kommer att utvärderas och det finns anledning, enligt kansliet, att se över hur avvikelser ska dokumenteras, kommuniceras och hanteras.

Avseende de synpunkter, klagomål, ev. incidenter som inkommer till kansliet åtgärdas löpande under hela valet. Ett stort antal av de incidenter som inkommit till valnämndens kansli genom Valmyndighetens incidentrapportering är svåra för kansliet att agera på. De kan vara anonyma och saknar ofta detaljer som gör det svårt att följa upp.

Valsedlarna

Valnämnden ansvarar för utläggning av partivalsedlar för de partier som fått mer än 1 procent av rösterna de senaste två valen. Vad gäller namnvalsedlar är det partierna som ansvarar för distributionen av dessa. De partier som omfattas av den fria kvoten har rätt till valsedlar på statens bekostnad. I dessa fall avser rätten

till fria valsedlar ett antal som motsvarar högst tre gånger antalet röstberättigade, i Stockholms stad innebär det 2,4 miljoner valsedlar i varje val för de partier som sitter i kommunfullmäktige. En del av namnvalsedlarna lämnar partierna till röstmottagningsställena.

Partierna använder också valsedlarna som kampanj- och informationsmaterial. Valsedlarna delas ut till väljarna som information om vilka kandidater som står på lista, som direktadress reklam, vid dörrknackning m.m. I många fall delas valsedlarna ut för att väljarna ska kunna ta med sig valsedlarna till röstmottagningsstället när de ska rösta. Partierna har även möjlighet att beställa valkuvert från Valmyndigheten. En ordning som Valmyndigheten vid flera tillfället påtalat inte borde vara möjlig.

Det finns inget stöd för röstmottagarna att neka väljare att rösta när väljare själva har med sig valsedlar till ett röstmottagningsställe. Av vallagen framgår att endast om markeringen för den särskilda personrösten kan antas ha gjorts maskinellt som valsedeln är ogiltig. Röstmottagarna kan inte heller neka en väljare att rösta som kommer med redan iordninggjorda kuvert.

Ordningen i valsedelställen

Det är röstmottagarna som ansvarar för ordningen i valsedelställen. Det innebär att det är röstmottagarna som tar emot namnvalsedlarna från partierna och lägger dem i valsedelställen. Röstmottagarna ska kontinuerligt och ofta kontrollera ordningen. Omflyttningar, inbladning, hela buntar som tas, ditlagda förkryssade valsedlar är vanligt förekommande incidenter som röstmottagarna får hantera.

Av de incidentrapporter och anteckningar i dagrapporter som gjorts av röstmottagare i Stockholms stad finns 26 anteckningar om förkryssade valsedlar i valsedelställen. Förkryssade valsedlar har hittats för partierna S, KD, MP, C, V, SD och Stockholms vänsterallians.

Av dagrapporterna från förtidsröstningen och från valsedelshanterarna på valdagen finns 170 anteckningar om andra incidenter i valsedelställen.

I utbildningarna för röstmottagarna betonas ansvaret för valsedlarna. Med det valsedelssystem vi har är det här ett problem som är svårt att komma till rätta med. Avvikelserna upptäcks i hög grad av valnämndens personal som kontrollerar ofta och rättar till.

Hanteringen av förkryssade valsedlar, oordning i valsedelställen och väljare som kommer med redan iordninggjorda kuvert är något som förekommer vid varje val. För att komma motverka oordning bland

valsedlarna infördes för ett antal val sedan en särskild funktion, valsedelshanterare på valdagen som ansvarar för valsedlarna. Bemanningen vid förtidsröstningen har också ökat över tid. Kansliets bedömning är att problemen med valsedlarna har minskat något de senaste valen.

I den dagliga kontakten med arbetsledare kan det framkomma att väljare kommer med förkryssade valsedlar. Kansliet har som rutin vid val att ta kontakt med de partier vars väljare har med förkryssade valsedlar till röstmottagningsstället, om röstmottagarna har uppmärksammat detta.

Överklagande av val

Ett beslut eller andra åtgärder enligt vallagen kan överklagas till Valprövningsnämnden. Myndigheter och andra som medverkat vid valet ska lämna Valprövningsnämnden de upplysningar och yttranden som nämnden begär. Det är valnämnden som yttrar sig till Valprövningsnämnden.

Valprövningsnämnden kan upphäva ett val i den omfattning som det behövs och besluta om omval i den berörda valkretsen om det vid förberedande och genomförande av valet som en myndighet svarar för har förekommit någon avvikelse från föreskriven ordning eller om någon har hindrat röstningen, förvanskat lämnade röster eller otillbörligen verkat vid valet på något sätt.

Den som anser att ett fel eller misstag har begåtts och som påverkar valresultatet kan överklaga utgången av valet. Rätt att överklaga valresultatet har den som företräder ett parti som deltagit i valet eller den som varit röstberättigad vid valet enligt röstlängden. Den som varit kandidat som blivit utsedd till ledamot, efterträdare eller ersättare, kan också överklaga det beslutet utan att ha varit upptagen i den aktuella röstlängden. Ett överklagande ska vara skriftligt och ska lämnas in senast 10 dagar efter att resultatet är fastställt och offentliggjort.

Ett mycket stort antal ärenden har inkommit till Valprövningsnämnden efter valet, varav ett stort antal av dessa inte är formella överklaganden. Kansliet har vid svar av detta ärende ingen kännedom om när Valprövningsnämnden kommer att börja hantera överklagandena av valet.

Otillbörligt verkande vid val

Av brottsbalken 17 kap. 8 § framgår att den som vid val till allmän befattning eller vid annan utövning av rösträtt i allmänt ärende söker hindra omröstningen eller förvanska dess utgång eller annars

otillbörligen inverka på omröstningen, döms för otillbörligt verkande vid röstning. Det är även otillåtet att ta emot en muta för att rösta på ett visst sätt i ett allmänt val. Detta är straffbelagt som tagande av otillbörlig förmån vid röstning.

Kansliet har efter valet gjort två polisanmälningar. Den ledartext som publicerades i Svenska Dagbladet föranledde att kansliet gjorde bedömningen att delar av informationen eventuellt kan omfattas av bestämmelsen i brottsbalken. Den andra polisanmälan avser en incidentrapport som inkom från allmänheten och handlar om köp av röster. Vad gäller båda polisanmälningarna har åklagaren fattat beslut om att lägga ner förundersökningen.

Väljarens rätt att få hjälp bakom skärmen

Enligt vallagen ska en väljare som på grund av funktionsnedsättning eller liknade inte själv kan göra i ordning sina röster få hjälp av en röstmottagare. En väljare får därutöver anlita ytterligare en person som hjälper hen. Av förarbetena framgår att bestämmelsen i första hand är av ordningskaraktär och kompletterar bestämmelserna om att väljaren ska vara ensam bakom valskärmen när hen gör i ordning sina röster eller tar sina valsedlar bakom avskärmningen.

I grunden bestämmer väljaren själv över sin valhemlighet. Röstmottagarna ska därför inte vägra att ta emot röster som inte har gjorts iordning bakom en valskärm. Mot bakgrund av detta ska röstmottagarna inte heller vägra att ta emot röster från en väljare som fått hjälp av någon annan bakom valskärmen utan att en röstmottagare varit närvarande.

Efter genomfört val gör valnämnden en omfattade utvärdering av valet. Alla röstmottagare som arbetat i valet bereds möjlighet att svara på en enkät. Utvärderingar ligger sedan till grund för kansliets arbete inför nästkommande val. En fråga i enkäterna avsåg den nya regeln om att en röstmottagare ska vara närvarande bakom valbåset när väljaren behöver hjälp. Enkätsvaren visar att ungefär hälften av de som behövde hjälp valde en röstmottagare istället för en anhörig. Svaren visar också att den stora majoriteten accepterade att röstmottagaren skulle närvara.

Återkommande i svaren var att många väljare var vänliga, tålmodiga och tacksamma, samt att den nya ordningen ofta accepterades efter en kort förklaring. Flera upplevde dessutom att närvaro bakom skärmen i vissa fall stärkte skyddet för valhemligheten och väljarnas självständighet, särskilt när det gällde att motverka påverkan från anhöriga.

Samtidigt framträder ett tydligt mönster av osäkerhet kring hur regeln fungerade i praktiken. En svårighet var att röstmottagarna ofta upplevde begränsade möjligheter att avgöra om hjälp var legitim eller om den övergick i otillbörlig påverkan. Detta blev särskilt tydligt i situationer där andra språk användes, där väljaren hade kognitiva eller kommunikativa svårigheter eller där anhöriga agerade mycket styrande. En del svar uttrycker en känsla av maktlöshet som att även när misstanke om påverkan fanns var det oklart hur långt mandatet sträckte sig och vad man faktiskt kunde göra i stunden.

Det nämns även återkommande i enkäterna att väljare eller medföljande kunde uppleva närvaron bakom skärmen som integritetskränkande, övervakande eller provocerande och i enstaka fall ledde detta till irritation eller konflikt. Helhetsbilden ger en nyanserad bild, attityden är i grunden professionell, ansvarstagande och oftast positiv, men också präglad av frustration över otydliga gränser och svåra bedömningssituationer.

Det finns inför kommande val behov av tydligare instruktioner, bättre information till väljare och mer ändamålsenliga praktiska förutsättningar för röstmottagarna att genomföra uppdraget.

Som svar på remissen hänvisas till kansliets tjänsteutlåtande.

Bilagor

1. Begäran om extra sammanträde i kommunstyrelsen med anledning av uppgifter om möjlig otillbörlig påverkan vid 2026 års val